

Færre underretninger og bedre anbringelser

Astrid Krag og regeringen ignorerer de negative effekter af det hastigt stigende antal underretninger. Det lyder godt, men er ikke rigtigt, at det er bedre med ti underretninger for meget end én for lidt.

AKTIONSGRUPPEN FOR BØRNS VELFÆRD

POLITIKEN BRAGTE 13. juli 2020 en kronik af Astrid Krag med titlen »Forældrenes ret til deres børn er ikke ubetinget«.

I den kommer hun med følgende vigtige udtalelse: »Vores velfærdssamfund er født ud af et ønske om at gøre op med social uretfærdighed og sikre alle mennesker trygge rammer og gode muligheder i deres liv«.

Det gælder alle borgere, herunder alle børn. Dette synspunkt er vi i Aktionsgruppen for Børns Velfærd helt enige i.

Det betyder for det første, at velfærdssamfundet skal blive opmærksom på de børn, som har brug for hjælp, og for det andet, at dette gøres på måder, der ikke skader de børn, der ikke har brug for hjælp.

Begge dele halter det gevaldigt med set i forhold til den nuværende lovgivning og praksis på børneområdet. Og i aktionsgruppen er vi dybt bekymrede for, at det vil komme til at halte endnu mere som følge af regeringens nye 'Barnets Lov', hvis den bliver vedtaget baseret på de foreløbige udmeldinger.

Hensigten med den nuværende og kommende lov er positiv. Men regeringen sætter kikkerten for det blinde øje, når den skal iagttage de utilsigtede konsekvenser af lov og praksis. Et stigende antal børn bliver ramt på skadelig vis, som skaber angst, mistro og lavt selvværd og mistillid til de voksne i daginstitutioner, skoler og forvaltninger i kommunerne. Disse processer er ikke i overensstemmelse med barnets bedste.

STARTEN PÅ en smertelig proces kan begynde med en underretning til den kommunale forvaltning.

En underretning skal undersøges, hvilket betyder, at børn bliver afhørt og forældre indkaldt til samtaler.

En afklaring af, om der er hold i underretningen kan strække sig over flere måneder, hvor barnet ikke ved, hvad der foregår, og hvor forældrene er under mistanke.

Politikeren har den seneste tid belyst, hvordan det påvirker barnet og familien gennem en række cases. I nogle af disse forløb var der mistanke om, at forældrene slog deres børn.

Børn blev afhørt, og familier blev indkaldt til samtaler hos politiet samt i kommunerne. Forældrene oplever en krise og chok over beskyldningerne, som viser sig at være helt grundløse.

Ingen i skolen eller kommunen synes imidlertid, at de havde gjort noget forkert. De havde jo blot fulgt de lovbestemte procedurer.

I disse forløb endte politiet og forvaltningen med at lukke sagerne, fordi der ikke var hold i mistanken.

Men disse mange måneder sled på familierne og var belastende for relationerne mellem børn og forældre. Sådanne begivenheder er ikke til barnets bedste.

EN ANDEN type underretning handler om børn, der har haft mere end 15 procents 'ulovligt' skolefravær inden for et kvartal.

En underretning om f.eks. Martin bliver ikke vurderet for akut i forvaltningen, så den kommer i grøn bunke. Tre uger senere indkaldes forældrene til samtale. De møder ikke op. De fik ikke lige tjekket e-Boks.

Sådan fortsætter indkaldelser i to måneder, hvor der ingenting sker. Martin kommer stadig ikke i skole.

Ifølge loven har ingen fejlet eller gjort noget forkert, men Martin har ingen hjælp fået. Skolen har ikke haft kontakt til forældrene og dermed haft mulighed for at tage hånd om fraværet.

Kommunen skal stoppe udbetaling af børnepenge. Resultatet er en fattigere familie samt dårligere opvækstforhold for Martin.

Astrid Krag siger i Politiken 17. juli 2020 følgende: »En underretning er ikke en anklage eller en sigtelse. Det er en bekymring hos en fagperson eller en borger om, at der muligvis er noget galt, og derfor skal kommunen underrettes om det«.

Nu er det sådan, at ingen afsender af et budskab kan bestemme, hvordan det bliver modtaget af andre.

Med vores lange erfaring kan vi roligt sige, at det at blive underrettet om er voldsomt og indgribende.

Derfor hjælper det ikke at gentage førnævnte udsagn i medierne. Når borgere oplever underretninger som en anklage eller en sigtelse, så bør afsenderen, her regeringen, tage det alvorligt og overveje, hvordan det kan undgås.

Hvis regeringen nu tog kikkerten fra det blinde øje og så, at underretningssystemet gør skade på tusindvis af børn og ikke hjælper mange børn godt nok, så kunne det åbne op for, at kommuner begynder at overveje, hvilket ansvar de har, og hvad de kan gøre for at genopbygge relationer mellem børn og forældre samt mellem familier og myndigheder.

ANTALLET AF underretninger er steget dramatisk fra 97.288 i 2015 til 137.986 i 2019. I 2015 opgjorde Ankestyrelsen, hvad underretningerne førte til i kommunerne.

Det viste sig, at 30 procent faldt uden for målgruppen og blev henlagt eller var grundløse. Efter 2015 er antallet af henlagte og grundløse underretninger ikke registreret. Hvis andelen er den samme, drejer det sig om ca. 41.000 i 2019.

Andelen er sikkert større, da mange underretter for en sikkerheds skyld. Der kan således være tusindvis af familier, der får en grundløs underretning på halsen og kommer ind i et dybt belastende sagsforløb.

Den nuværende lovgivning tilskynder fortsat til flere og flere underretninger. Det foregår i mindst to spor.

Det ene vedrører den kultur og praksis, som har udviklet sig i kommunerne på baggrund af lovgivningen. Det er blevet naturligt at notere et telefonopkald fra samarbejdspartnere og forældre som en underretning og at opfordre samarbejdspartnere til at sende en underretning for at kunne starte en sag op.

Dvs. at underretningen har ændret karakter og funktion fra at være en nødbremse, der kunne benyttes, når det forebyggende arbejde ikke længere slog til, til at underretningen er et politisk-administrativt redskab, og som nu også har en funktion i form af at være forudsætningen for, at en sag kan startes op.

Derfor kan det ikke undre, at antallet af underretninger bare stiger og stiger. Sådan vil det fortsætte, hvis ikke der sker radikale ændringer i lovgivning og praksis.

I offentligheden kan man tro, at stigningen vedrører omfanget af børn, der er i risiko og har problemer. Der er imidlertid nærmere tale om en 'institutionel produktion' af underretninger. Underretningssystemet er gået i selvsving.

DET ANDET spor vedrører noget, som er mere bekymrende, og som i den grad også forstærker antallet af underretninger. Det handler om straf på mindst tre forskellige måder.

For det første kan ledere af dagtilbud og skoler blive straffet med op til et års fængsel, hvis de ikke får foretaget en underretning på et barn i tide.

Denne stramning i strafferammen, der blev indført i 2018, fører til en adfærd, hvor man forståeligt nok vil have ryggen fri og derfor bliver det nærmest rutinearbejde at sende underretninger, hvor man er i tvivl.

Tænk, at man som leder i dag skal lade faglige vurderingers udfald være påvirket af angst og frygt. Den lov bør afskaffes øjeblikkeligt.

For det andet skal skoleledere sende en underretning, hvis et barns 'ulovlige' fravær fra skolen overstiger 15 procent. Det betyder, at forvaltningen modtager mange underretninger helt automatisk og bliver inddraget i mange børns skolefravær uden at kende hverken barnet eller situationen i skole og familie.

Vi risikerer, at hverken skole eller forvaltning undersøger, om der er gode grunde til fraværet, og det derfor ikke er ulovligt.

Problemet kunne bedre løses i den tidlige og tværprofessionelle indsats. Også denne regel bør afskaffes. Det er unødvendig kontrol af skoler, som forvaltninger og stat burde have tillid til.

For det tredje kan forældre blive straffet økonomisk og få fratrukket børnepenge, hvis deres barn har for meget skolefravær eller ikke kommer i dagtilbud som pålagt.

Det løser ikke det aktuelle problem med fraværet, men skaber et nyt problem: Borgere med lave indkomster, som det oftest rammer, bliver blot endnu fattigere. Det fremmer ikke barnets trivsel, at familien bliver fattigere. Igen: Vi bruger ressourcerne forkert og skaber øget mistillid.

SOM LOVEN er udformet i dag, skal alle underrette ved antagelsen om en større eller mindre bekymring for et barn. Det er godt, at vi holder øje med, om børn trives eller mistrives i vores samfund.

Problemet er, hvordan vi styrer og organiserer det. Som det er nu, fører det til en lang række negative konsekvenser: At mange underretter direkte til kommunen uden om det forebyggende arbejde i dagtilbud og på skolen. Og langt fra hver gang er forældrene taget i ed, og der er ikke foregået en direkte og professionel dialog og proces forud for underretningen.

Underretningssystemet undergraver dermed samarbejde, dialog og indsats i det primære sikkerhedssystem.

Behandlingen af de mange underretninger, der bliver henlagt eller viser sig grundløse, belaster i høj grad sagsbehandlerne administrativt, og uden at det fører til en bedre indsats for børnene. Hvis skønnet af disse underretninger er i nærheden af de ca. 41.000 som beregnet, bliver det til et højt antal timer, der langt bedre kunne bruges i det lokale, forebyggende arbejde.

Udviklingen viser, at der er noget helt galt med det mindset, som underretningssystemet hviler på.

Forskning viser, at fagprofessionelle kraftigt overvurderer den fare og de risici, der kan udledes af enkeltstående oplysninger. Tusindvis af underretninger rammer ved siden af målgruppen i forvaltningen og belaster en hel faggruppe af sagsbehandlere, som derfor ikke har tid til andre vigtige forløb, hvor børn virkelig har brug for hjælp.

Det er en forkert måde at bruge de i forvejen sparsomme ressourcer på. Det strider imod børns og forældres rettigheder samt gode arbejdsbetingelser for de fagprofessionelle.

Derfor, hvis man fortsat ureflekteret agiterer for flere underretninger, så puster man også til en ild, der gør, at mange børn enten ikke bliver hjulpet, ikke bliver hjulpet relevant og i værste fald, som vi ser i flere og flere forløb, ender med at blive trukket gennem en proces, som efterlader store tab og frustration.

Det, vi er oppe imod, er en regulering og styring, der er kørt helt af sporet. Det kan ses som *noble cause corruption*, hvor målet helliger midlet. Fagpersoner følger regler og procedurer på trods af, at det ikke gavner det enkelte barn. Kritikken er ikke rettet mod fagprofessionelle, men mod et system, der bliver mere og mere forhippet på at gøre alting ens og korrekt frem for at gøre det rigtige. Vi fortaber os mere og mere i teknik og overholdelse af regler, der i stedet for at øge kvaliteten gør det modsatte.

Den praksis og det system, vi har udviklet især over de seneste ti år, bliver ofte begrundet med henvisninger til få exceptionelle og triste enkeltsager, som har været eksponeret i pressen såsom Tøndersagen, Brønderslevsagen, mv.

Disse sager er med rette blevet fremhævet som eksempler på groft omsorgssvigt fra myndighedernes side, som for enhver pris bør undgås. De bliver også brugt som begrundelse for underretningssystemet samt de mange stramninger og detaljerede regler.

Men det er helt malplaceret, da der netop i de exceptionelle sager var mange underretninger, som kommunerne imidlertid ikke var i stand til at reagere på. Flere underretninger løser ikke noget i sig selv. Problemet er, at der i nogle tilfælde ikke er blevet reageret på mange underretninger om alvorlige problemer.

ET AF ASTRID Krag's gentagne argumenter er, at der hellere må sendes ti underretninger for meget end én for lidt.

Det lyder besnærende, men er helt forkert. Ovenstående viser, at ti underretninger for meget gør stor skade på tusindvis af børn, hvilket regeringen næppe kan være ligeglad med, da den vil arbejde for, at ALLE børn får trygge rammer og gode muligheder i deres liv.

Hvad så med det ene barn, der bliver opsporet? Hvor effektivt er underretningssystemet med hensyn til tidligere at kunne opspore de børn, der har brug for hjælp?

Det findes der ingen dokumentation for. Der, hvor en underretning førte til en indsats fra kommunens side, ved vi heller ikke, hvor mange børn og familier, der oplevede at få relevant hjælp fra kommunen og hvor mange børn, som fik et bedre liv.

I AKTIONSGRUPPEN for Børns Velfærd mener vi, at lovgivningen på børneområdet skal ind på et andet spor, hvor indsatsen bygger på respekt for familielivet, samarbejde med forældre og børn, gensidig tillid, relationsudvikling, opprioritering af den forebyggende indsats i det primære sikkerhedssystem samt øget samarbejde på tværs af borgere, fagprofessionelle, faggrupper, civilsamfund og myndighed.

I virkeligheden kan vi koge det hele ned til følgende: I stedet for flere underretninger og flere tidlige anbringelser, som risikerer at gøre ondt meget værre, så ønsker vi færre og bedre underretninger og bedre anbringelser.

Vi vil mindske mistilliden og ændre lovgivningen på en række vigtige punkter. Vi vil anerkende den faglige dømmekraft hos dem, der er tættest på barnet: sundhedsplejersker, pædagoger, lærere, m.fl., så de kan bruge deres faglighed på at hjælpe børn, så snart de oplever problemer, uden at de straks skal overveje at underrette.

Vi vil forandre socialrådgivernes maskinrum for at sikre, at socialrådgivere har tid, ressourcer og kompetencer til at bruge deres faglighed på at arbejde med de børn, som er mest udsatte, hvor der både er brug for hurtigere og mere relevant indsats.

Astrid Krag slutter sin kronik af med ordene: »Nu skal vi i gang med et bredt politisk arbejde for at gøre en reel ny og bedre indsats for alle Danmarks børn«.

Det ser vi frem til. Vi har et ansvar for børn og unge i de mest udsatte positioner, og vi kan ændre det gennem socialpolitikken. Arbejdet med de børn og unge, der har det allersværest, er vanskeligt arbejde. Der findes ingen 'lette snuptagsløsninger'. I Aktionsgruppen for Børns Velfærd vil vi gerne bidrage til at kvalificere beslutningsgrundlaget i den kommende 'Barnets Lov'.

Aktionsgruppen for Børns Velfærd består af Niels Christian Barkholt, Morten Ejrnæs, Gitte Haslebo, Per Schultz Jørgensen, Gro Emmertsen Lund og Mette Appel Skjolden.